

Εφετείου Αθηνών 575/1989

Πρόεδρος ο Πρόεδρος Εφετών κ. Παν. Λιάλιος

Εισηγητής ο Εφέτης κ. Δ. Βούρβαχης

Δικηγόρος ο κ. Γεώργιος Σαχίνης και η κ. Αυγή Νομικού

(...) Η ενάγουσα και ήδη εφεσίβλητη σε αγωγή κατά του ήδη εκκαλούντος Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία "Εθνικό Θέατρο", απευθυνόμενη προς το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, ισχυριζόμενη ότι είναι άκυρη η από την πλευρά του εναγομένου - εργοδότη γενόμενη καταγγελία της μεταξύ τους υφισταμένης μίσθωσης εξαρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου, ζήτησε να υποχρεωθεί το εναγόμενο να της πληρώσει 1.462.400 δραχμές, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής, που αντιστοιχούν στους δεδουλευμένους μισθούς και τις αποδοχές υπερημερίας του υπόλοιπου έως τη λήξη της σύμβασης χρόνου. Επικουρικά δε, να υποχρεωθεί το εναγόμενο να της πληρώσει το ίδιο ποσό ως εύλογη αποζημίωση. Το πρωτοδικείο δικάζοντας κατά τις διατάξεις της ειδικής διαδικασίας των εργατικών διαφορών (άρθρ. 16 παρ. 2, 663-676 Κ.Πολ.Δ.) δέχθηκε την αγωγή ως ουσιαστικά βάσιμη. Κατά της απόφασης αυτής το εναγόμενο παραπονείται, με την κρινόμενη έφεση, για εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων.

Για τη σύναψη της σύμβασης εργασίας κατά κανόνα δεν απαιτείται από το νόμο η καταγραφή της σε έγγραφο και η υπογραφή του από τους συμβαλλομένους, αλλ' αρκεί η πρόταση και η αποδοχή να γίνουν προφορικά ή έστω σιωπηρά (Α.Π. 1274/1984 ΔΕΝ 40, 428, Α.Π. 827/1982 ΔΕΝ 38, 994). Η σιωπηρή δήλωση της βουλήσεως νομικού προσώπου πρέπει να συνάγεται απ' τις ενέργειες του αρμοδίου οργάνου του (Α.Π. 478/1972 ΔΕΝ 28, 626). Κατ' εξαίρεση, για να υπάρξει έγκυρη σύμβαση εργασίας, απαιτείται η έγγραφη διατύπωσή της (συστατικές τύπος όταν συμβαλλόμενοι, εκτός των άλλων, είναι μισθωτοί του Δημοσίου ή των Ν.Π.Δ.Δ. (ολμ. Α.Π. 826/1984 ΔΕΝ 40, 1122, Α.Π., 1824/1981 ΔΕΝ 38, 318, Α.Π. 995/1982 ΔΕΝ 38, 1059). Ειδικότερα, προκειμένου περί ηθοποιών, η περί θεατρικής εργασίας σύμβαση, πρέπει να καταρτίζεται ως προς όλους τους όρους της κατά τον οριζόμενο από το νόμο τύπο, ήτοι με συμβολαιογραφικό ή ιδιωτικό έγγραφο (άρθρ. 4 παρ. 1 του κατ' εξουσιοδότηση του α.ν. 329/1936 εκδοθέντος ΚΔ 29/9-24/10/1941, βλ. Α.Π. 708/1975 ΕΕργΔ 34, 1527) έστω και αν πρόκειται για σύμβαση που καταρτίζεται μεταξύ ηθοποιού και ιδιώτη θεατρικού επιχειρηματία. Η μη τήρηση του παραπάνω τύπου συνεπάγεται την ακυρότητα της σύμβασης (αρ. 159 Α.Κ.), ο δε απασχολούμενος με άκυρη σύμβαση μισθωτός διατελεί σε απλή σχέση εργασίας (ολομ. Α.Π. 192/1962, Α.Π. 993/1975) και μπορεί να αξιώσει τις αποδοχές του μόνο κατά τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού, ενώ ο εργοδότης που δεν αποδέχεται τις υπηρεσίες του ακύρως εργαζομένου μισθωτού δεν καθίσταται υπερήμερος και συνεπώς δεν οφείλει μισθούς υπερημερίας για το μέλλον (Α.Π. 101/1981 ΔΕΝ 38, 2). Τέλος, η καταγγελία της άκυρης σύμβασης ορισμένης διάρκειας μπορεί να γίνει οποτεδήποτε και χωρίς αποζημίωση (Α.Π. 695/1975 (*) ΔΕΝ 31, 1035, Α.Π. 1271/1983 (**) ΔΕΝ 40, 426). Στην προκειμένη περίπτωση, από την κατάθεση ενός μάρτυρα που εξετάστηκε στο Πρωτοδικείο από την πλευρά της ενάγουσας (το εναγόμενο δεν εξέτασε μάρτυρα), τις αναφερόμενες στην εκκαλουμένη απόφαση ένορκες, ενώπιον της συμβολαιογράφου Αθηνών Ε. Δ., βεβαιώσεις που έχουν ληφθεί νομίμως κατά τις διατυπώσεις του άρθρου 671 παρ. 1 εδ. β' Κώδ. Πολ. Δικονομίας και από όλα τα έγγραφα τα οποία οι διάδικοι

επικαλούνται και προσκομίζουν απεδείχθησαν τα ακόλουθα: Η ενάγουσα είναι ηθοποιός και κατά τα έτη 1963 έως 1972 και 1974 έως 1984 απασχολήθηκε στο εναγόμενο "Εθνικό Θέατρο" Ν.Π.Δ.Δ. με την ιδιότητα αυτή. Το 1984 η ενάγουσα αποχώρησε με τη θέλησή της από το Εθνικό Θέατρο, λαμβάνοντας τη σχετική αποζημίωση. Μετά το 1984, η ενάγουσα εργάστηκε ως ηθοποιός συμμετέχοντας στο θεατρικό σχήμα "....." του, του οποίου αποτελούσε βασικό στέλεχος και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο ήταν προγραμματισμένη η συμμετοχή της στη διανομή των θεατρικών έργων που θα παρουσίαζε το Αμφιθέατρο κατά τη θεατρική περίοδο 1987-1988. Το εναγόμενο προκειμένου να ανεβάσει στην Κεντρική Σκηνή του, κατά την ίδια θεατρική περίοδο (1987-1988) το θεατρικό έργο του "....." σε σκηνοθεσία του, ανέθεσε στον τελευταίο τον καταρτισμό του θιάσου των ηθοποιών που θα αναλάμβαναν τους ρόλους του προαναφερόμενου έργου. Για το σκοπό αυτό, τον Αύγουστο του 1987, ο ανωτέρω σκηνοθέτης κάλεσε και δοκίμασε διάφορους ηθοποιούς που θεωρούσε ότι ήταν κατάλληλοι για τους ρόλους του έργου. Ανάμεσα στους ηθοποιούς που κάλεσε και δοκίμασε ήταν και η ενάγουσα, την οποία τελικά επέλεξε. Έτσι μετά από πρόταση του ανωτέρου σκηνοθέτη, η Καλλιτεχνική Επιτροπή του εναγομένου ενέκρινε ομόφωνα την πρόσληψη της ενάγουσας και στη συνέχεια, ύστερα από πρόταση του Γεν. Διευθυντή, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε την πρόσληψή της. Η πρόσληψή της γνωστοποιήθηκε στην ενάγουσα προφορικά και στις 4.9.1987 με το επίσημο δελτίο τύπου του εναγομένου δόθηκε στη δημοσιότητα και η δική της πρόσληψη και συμμετοχή στη διανομή του παραπάνω έργου κατά τη νέα θεατρική περίοδο από 1.9.1987 έως 31.8.1988. Επίσης ανακοινώθηκε η κατάταξή της στο μισθολογικό κλιμάκιο 12-13, στο οποίο αντιστοιχούσε μηνιαίος μισθός 93.270 δραχμών. Μετά απ' αυτό, η ενάγουσα αποδεσμεύθηκε από το του, που αποδέχθηκε την αποχώρησή της, αφού ταυτόχρονα παραιτήθηκε από τα δικαιώματά της έναντι της πιο πάνω θεατρικής επιχείρησης. Στη συνέχεια, η ενάγουσα κλήθηκε από τα αρμόδια όργανα της διοίκησης του εναγομένου να παρουσιαστεί στις 10.9.1987 στην ανάγνωση του έργου και στις δοκιμές (πρόβες) που ακολουθούσαν, πράγμα που έκανε. Δόθηκαν, μάλιστα, στη δημοσιότητα και νέες ανακοινώσεις του εναγομένου Εθνικού Θεάτρου, συνοδευόμενες από σχετικές φωτογραφίες όλου του θιάσου, μεταξύ των στελεχών του οποίου εικονίζεται και η ενάγουσα, και με περιεχόμενο διάφορα σχόλια για τις δοκιμές και την προετοιμασία της παράστασης. Ενώ, λοιπόν, είχαν γίνει όλες οι παραπάνω ενέργειες, των διαδικιών, από τις οποίες συνάγεται πως είχε καταρτιστεί μεταξύ αυτών η επίδικη σύμβαση εργασίας και η ενάγουσα είχε αρχίσει από τις 10.9.1987 να προσφέρει κανονικά την εργασία της, στις 8.10.1987 ανακοινώθηκε προς αυτήν ότι δεν μπορεί πλέον να προσφέρει την εργασία της, γιατί υπήρχε για την πρόσληψή της νομικό κώλυμα. Συγκεκριμένα της ανακοινώθηκε, ότι σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του ν. 966/1979 και την από 25.10.1979 ερμηνευτική εγκύκλιο του Υπουργείου Πολιτισμού, απαγορεύεται ο επαναδιορισμός της στο εναγόμενο, επειδή δεν πέρασε πενταετία αφότου αποχώρησε το έτος 1984 και αποζημιώθηκε από αυτό. Έκτοτε το εναγόμενο έπαυσε να αποδέχεται τις υπηρεσίες της ενάγουσας. Με αυτά τα δεδομένα και εφόσον, όπως συνομολογείται, κατά τη σύναψη της ανωτέρω σύμβασης μίσθωσης εργασίας δεν τηρήθηκε, ενόψει της ιδιότητας του εναγομένου ως νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, ο απαιτούμενος από το νόμο έγγραφος τύπος, η σύμβαση αυτή είναι άκυρη και θεωρείται σαν να μην έγινε (Α.Κ. 159, 180). Έτσι, το εναγόμενο που έπαυσε από τον ανωτέρω χρόνο να αποδέχεται την προσφερόμενη από την ενάγουσα εργασία, δεν κατέστη υπερήμερο ως προς την αποδοχή της εργασίας και κατά συνέπεια δεν οφείλει στην ενάγουσα τις αποδοχές της για τον υπόλοιπο χρόνο μέχρι τη συμφωνημένη λήξη της σύμβασης (Α.Κ. 656). Εξάλλου, η ενάγουσα διατελώντας με το εναγόμενο, εξαιτίας της ακυρότητας της σύμβασης, σε απλή σχέση εργασίας, μπορεί να αξιώσει τις δεδουλευμένες αποδοχές

της του μηνός Σεπτεμβρίου 1987 μόνο με τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού. Πλην όμως τέτοια βάση αδικαιολόγητου πλουτισμού δεν περιέχεται στην ένδικη αγωγή. Επομένως η κρινόμενη αγωγή κατά την κυρία βάση της είναι ουσιαστικά αβάσιμη. Μετά τις σκέψεις αυτές, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, κρίνοντας ότι είχε καταρτιστεί έγκυρη σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, την οποία το εναγόμενο κατήγγειλε χωρίς να συντρέχει σπουδαίος λόγος, ήτοι ακύρως και συνακόλουθα κάνοντας δεκτή την ένδικη αγωγή κατά τη κύρια βάση της ως ουσιαστικά βάσιμη, έσφαλε ως προς την εφαρμογή του νόμου και την εκτίμηση των αποδείξεων. Γι' αυτό πρέπει, κατά παραδοχή του μοναδικού λόγου της έφεσης, κατά το πρώτο σκέλος του, να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση, να διακρατηθεί η υπόθεση από το Δικαστήριο τούτο (Κ.Πολ.Δ. 535 παρ. 1) και σύμφωνα με τα προεκτεθέντα να απορριφθεί η υπό κρίση αγωγή κατά την κυρία βάση της. Περαιτέρω δε, πρέπει να εξεταστεί η αγωγή αυτή κατά την επικουρική βάση της, η οποία δεν ερευνήθηκε από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο (Κ.Πολ.Δ. 522, 535 και 536 παρ. 2, βλ. Α.Π. 1721/1980 ΝοΒ 29, 1103, Α.Π. 439/1979 ΝοΒ 28, 1912 κ.ά.).

Η ενάγουσα ζήτησε με την αγωγή της επικουρικά και για την περίπτωση που κρίνει το δικαστήριο ότι η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας οφείλεται σε σπουδαίο και παραδεκτό λόγο, εξαιτίας νομικού κωλύματος ανεξάρτητα από το ότι ήταν γνωστό τούτο στο εναγόμενο, να της επιδικαστεί το παραπάνω αιτούμενο ποσό ως εύλογη αποζημίωση γιατί η καταγγελία αυτή έγινε κατά πρωτοφανή στα θεατρικά χρονικά τρόπο, με συνέπεια όχι μόνο να χάσει την εργασία της και τις αποδοχές της από τις οποίες ζει και να στερηθεί της υπαρκτής, βέβαιης και προγραμματισμένης απασχόλησής της στο Αμφιθέατρο, αλλά και να υποστεί σοβαρή καλλιτεχνική και επαγγελματική μείωση, αφού παρά τη σχετική δημοσιότητα του δόθηκε στην πρόσληψή της, δεν εργάζεται και αντικαταστάθηκε από άλλη συνάδελφό της και είναι υποχρεωμένη να υφίσταται το σχετικό διασυρμό, δεδομένου μάλιστα ότι η σχετική καταγγελία δεν προκλήθηκε από δικό της πταίσμα, αλλά από ευθύνη του εναγομένου νομικού προσώπου δ.δ., που είναι και το οικονομικά ισχυρό. Η αγωγή κατά τη βάση της αυτή, όπως εκτιμάται από το Δικαστήριο τούτο, είναι νομικά βάσιμη. Στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 57 και 59 Α.Κ. Εξεταζόμενη όμως κατ' ουσία κρίνεται ως αβάσιμη διότι από τα προαναφερθέντα αποδεικτικά μέσα δεν αποδείχθηκε ότι η καλλιτεχνική και επαγγελματική μείωση, την οποία η ενάγουσα υποστηρίζει πως υπέστη, οφείλεται σε παράνομες ενέργειες των αρμοδίων οργάνων του εναγομένου ν.π.δ.δ., αντιθέτως μάλιστα προέκυψε, ότι η μη νομότυπη πρόσληψη αυτής (δηλαδή η κατάρτιση έγγραφης σύμβασης εργασίας) οφείλεται στην ύπαρξη του ανωτέρω νομικού κωλύματος από τις διατάξεις του ν. 966/1979, προς τις οποίες συμμορφώθηκαν, όπως είχαν υποχρέωση, τα πιο πάνω όργανα (βλ. Α.Π. 835/1972 ΝοΒ 21, 205). Επομένως, η κρινόμενη αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμη και κατά την παραπάνω επικουρική βάση της. Τα δικαστικά έξοδα και των δύο βαθμών της δικαιοδοσίας πρέπει να συμψηφιστούν, επειδή κατά την κρίση του Δικαστηρίου τούτου η ενάγουσα είχε εύλογες αμφιβολίες ως προς την έκβαση της δίκης (Κ.Πολ.Δ. 179, 183).